

ליל שבת קודש פרשת תולדות ה'תשס"ו

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' י"ב המדבר ממדת התמימות, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר (מוהרא"ש נ"י חזר בקיצור על נקודה אחת שבתורה זו של רביז"ל), כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו יוכל ליפול בטעותים ומכשולות רבים וכו', ועיקר היהדות הוא רק לילך בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות, ולהסתכל בכל דבר שעושה שיהיה שם השם יתברך, ולבלי להשגיח כלל על כבוד עצמו, רק אם יש שם כבוד השם יתברך יעשה, ואם לאו, לאו, ואז בוודאי לא יבשל לעולם, עיין שם כל זה בדברי רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה ידוע לנו איך שרביז"ל שם דגש גדול על מדת התמימות, שאדם יסלק חכמתו ודעתו לגמרי בבואו לעסוק בעבודת השם יתברך, ויקיים את המצוות בתמימות ובפשיטות גמור, בלי חכמות והשכלות כלל, כי הפירוש של "תם" הוא "שלם", בלי חכמות וערמוניות, לא שהוא טיפש וחסר שכל חס ושלום, כי בעבודת השם יתברך צריכין להיות ירא ה' וסר מדע, ולקיים את המצוות בתמימות ובפשיטות גמור, והעיקר להסתכל בכל דבר שעושה "שיהיה שם השם יתברך", ואז יעשה, ואם לאו, לאו, ובוודאי ראוי להבין, איך יידע אדם אם "יש שם השם יתברך" במה שעושה, אם לאו, ומי הוא זה שיכול להתפאר שיודע "שיש שם השם יתברך"? אבל סוד הענין הוא, שיכול לידע זאת בכוח התורה הקדושה, כי קודשא בריך הוא ואורייתא חד הוא (וזה אחרי ע"ג), השם יתברך הוא אחדות אחד עם התורה הקדושה, ולכן אם הדבר שרוצה לעשות, הוא נכון וישר על פי הלכות התורה, אזי "השם יתברך שם הוא", ואם לאו, לאו, ולכן עיקר עבודת האדם לחזור הרבה על הלכות התורה, וללמוד הרבה שולחן ערוך, ולהיות בקי בהלכה, עד שימצא את השם יתברך בכל פרט ופרט של החיים שלו, ורביז"ל הזהיר אותנו הרבה על לימוד שולחן ערוך (שיחות הר"ן כ"ט), ואמר, שחייב כל בר ישראל ללמוד איזה הלכה בשולחן ערוך בכל יום, עיין שם, ועל ידי שבקי בשולחן ערוך, בניקל לו לדעת אם השם יתברך נמצא במה שהוא עושה, ובדרך זה יכול להיות חיים של "תמימות" באמת.

והנה מדה זו של "תמימות", ולמצוא השם יתברך בכל מה שעושה, צריכין להחדיר גם בילדים קטנים, היינו ללמוד עמהם שולחן ערוך, ולהרגיל אותם מקטנותם בכל ההלכות השייכים אליהם, כמו נטילת ידים שחרית, וברכת הנהנין, וברכת המזון, וכשרות המאכלים, וכבוד בית הכנסת וכו', וכן להרגיל אותם להיות תמיד עסוקים באיזה דבר טוב, ולא להיות יושבי בטל, כי הבטילה מביאה לידי שיעמום ולידי עבירה חס ושלום (כתובות נ"ט:), ואין לומר, "הרי הוא ילד קטן, למה להעמים עליו כל כך", כי זה טעות חמור מאד, כי במה שירגיל את עצמו בקטנותו, זה ישאר אצלו כל ימי חייו, וכמו שכתוב (משלי כ"ב) חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה, ודרך בני אדם לומר, "הרי הוא ילד, למה לדקדק עליו כל כך, הרי אחר הבר מצוה ישתנה לטובה", אבל אין הדבר כן, כי כמו שמתנהג בילדותו, כן יתנהג גם אחר הבר מצוה, החילוק הוא רק, שלפני הבר מצוה, אין דרך בני אדם להסתכל עליו, ואין מעשיו ניכרים כל כך, אבל אחר הבר מצוה, כולם מסתכלים עליו, ורואים איזה חינוך קיבל, ואיתא בתנא דבי אליהו (רבה פרק י"ג ח') מעשה באדם אחד, שהיה עומד הוא ובנו בבית הכנסת, וכל העם היו עונין אמן, ובנו עונה דברים של תיפלות, ולא אמר לו אביו שום דבר, ואמרו לו הבריות שימחה בבנו, והשיב ואמר להם, מה אעשה לו, תינוק הוא, ישחק, שוב למחר עשה כן, כל אותן ימי החג, ענה בנו דברים של תיפלות, ולא אמר לו אביו שום דבר, לא יצתה אותה שנה לא שניה ולא שלישית עד שמתו אשתו ובניו ובן בנו ויצאו לו חמש עשרה נפשות בתוך ביתו רחמנא ליצלן, עיין שם, ולכן צריכין להחדיר מדת "התמימות" בתוך הילדים בגיל צעיר, ואם ירבה גם בתפילה ובקשה להשם יתברך, שילכו בניו בדרכי התורה והיראה, יזכה לרוות רוב נחת דקדושה מיוצאי חלציו, וכמו שגם מסופר בתנא דבי אליהו (שם פרק י"ח ח'), מעשה בכהן אחד שהיה ירא שמים בסתר, וכל מעשיו הטובים שהיה עושה היה עושה בסתר, והיה לו עשרה בנים מאשה אחת, ששה זכרים וארבע נקבות, ובכל יום ויום היה מתפלל ומשתטח ומבקש רחמים ומלחך בלשונו עפר כדי שלא יבא אחד מהן לידי עבירה ולידי דבר מכוער, ואמרו, לא יצתה אותה שנה ולא שנית ולא שלישית עד שבא עזרא והעלה הקדוש ברוך הוא על ידו את ישראל מבבל, ואותו הכהן עמהם, ולא נכנס הכהן ההוא לעולמו עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה מבניו ומבני בניו עד חמשים שנה, עיין שם, כי להצליח עם ילדים צריכין הרבה תפילה וגם סייעתא דשמיא, אשרי מי שהולך בדרכי התמימות, ומחנך גם בילדיו הדרך הקדוש הזה, כי יזכה לראות דורות ישרים מבורכים, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה

כתיב (בראשית כ"ה) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אהלים, ויש לדקדק, הלא כתיב למעלה (פסוק כ"ג) ממעיך יפרדו, ופירש רש"י, מן המעיים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתומו, ואם כן למה כתיב כאן ויגדלו הנערים, שנראה כאילו רק אז, ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם ושב אהלים, ולא מקודם לכן? אבל על פי דברי רביז"ל הנ"ל מובן הענין מאד, כי כל זמן שהילדים קטנים, לא ניכר בהם כמעט חילוק בין צדיק לרשע, כי אין מסתכלים עליהם כלל, וכולם אומרים "הלא רק ילדים הם", אבל אחר שנעשים בר מצוה, אזי מתגלה טיבם ומהותם, וכולם מדקדקים במעשיהם, וזהו דברי רש"י כאן, "כל זמן היו קטנים לא היו נכרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודת כוכבים", כי בוודאי בקטנותם היו כבר נפרדים זה לרשעו וזה לתומו, כי מדת התמימות או היפוכו, בוודאי נשרש באדם כבר מקטנותו, רק לעיני הבריות לא נתגלה עד אחר הבר מצוה, שאז כולם ראו את מעשיהם, ולכן צריכין להשגיח היטיב על הילדים בקטנותם, שימלאו ימיהם בדברים טובים, ולא יהיו יושבי בטל, שזה היה מדתו של עשו, וכמו שפירש"י, איש שדה, אדם "בטל", וצודה בקשתו בחיות ועופות, כי זהו אומנתו של אדם בטל שאין לו מה לעשות, שמבלה ימיו ושנותיו בצידת חיות ועופות, מה שאין כן יעקב הוא איש תם יושב אהלים, ותרגם אונקלוס, גבר שלים, היינו איש שלם, שמשלים וממלא ימיו ושנותיו בתורה ובמצוות, ואינו בקי בחכמות ובערמוניות, וכדברי רש"י, שמי שאינו חריף לרמות קרוי תם, ולכן אשרי הזוכה לקנות בעצמו מדת התמימות, ומסתכל בכל דבר שעושה שיהיה שם השם יתברך, ואשרי הזוכה להחדיר גם בילדיו מדת התמימות, כי בדרך זה יגדלו כראוי בדרך התורה והיראה, והשם יתברך יזכינו לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלצינו, ונזכה לראות בגאולתן וישועתן של ישראל, במהרה בימינו אמן ואמן.

בוקר שבת קודש פרשת תולדות ה'תשס"ו

בשבת קודש בבוקר, בעת קידושא רבא, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד בספורי מעשיות של רביז"ל במעשה מבערגיר ועני מעשה י' דף רל"ג, עיינן שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל ממשיך לספר, אחר כך נתיישב בדעתו הכחור הנ"ל: עד מתי יהיו משלחין אותו בכל פעם להלן יותר? על כן ישב עצמו, שהוא בעצמו יניח עצמו לילך לשם, אולי יפעל הוא, כי סוף כל סוף על האדם להתעורר ולשאול את עצמו "מתי אעשה גם אנכי לביתי"? מתי ארכוש לעצמי תורה ותפילה מצוות מעשים טובים, שיהיה לי לקרן נפלא, לביתי הנצחי לעולם הבא, כי אפילו מי שמוסר סודות ולימודים נפלאים לאחרים, ורוצה לזכות אותם עם הרבה טוב אמיתי ונצחי, על פי רוב אין מכירים טובה לו טובה כלל, אדרבה, משלחים אותו ומצערים אותו בכל מיני צער ויסורים רחמנא ליצלק, ולכן על האדם ליישב עצמו, ולהחליט בדעתו, שאפילו אם הוא לומד סודות התורה עם אחרים, גם הוא בעצמו מוכרח לקום ולקחת את הבת מלך שהיא השכינה הקדושה, ולהתדבק בה באמת, כי אם לא ירחם על עצמו, אף אחד לא ירחם עליו, ואם יהיה חזק ותקיף בדעתו בוודאי יזכה לקחת אותה.

והיה הולך וסובב, עד שבא לשם ואמר, שהוא יש לו דבר וכו', ובא והניד שירו, ונתן עוד יותר ויותר סימנים מובהקים, והזכיר אותה, שלמד עמה בחדר אחד וכיוצא בזה, וסיפר לה הכל, שהוא שלח המלכים הנ"ל, ושטמן הכתב באילן, וכל מה שעבר עליו, כי זהו עיקר השלימות, שיפרש כל שיחתו בפרטי פרטית לפני השם יתברך, כל מה שעבר עליו מעודו, ואיך שרצונו וכיסופו לעלות ולהתדבק בהשכינה הקדושה, ואז זה לעומת זה, גם השכינה מפרשת שיחתה לפניו, ומנחמת אותו, וכמו שאומר רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' רנ"ט), כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני השם יתברך, ומתודה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותו, עיין שם, אבל לא בפעם אחד זוכים לראות את זה כמו עיניו, ולוקח זמן עד שהשכינה מתגלית לפניו, ולכן צריכין להיות עקשן גדול על זה, ולפרש שיחתו לפניו יתברך מדי יום ביומו, עד שהשכינה תתגלה לפניו באמת.

אבל היא לא השגיחה כלל על זה, (ובודאי גם הראשונים המלכים הנ"ל אמרו איזה מעמים על מה שאין בידם הכתב), ולהכיר אותו בודאי אי אפשר, כי כבר עבר זמן רב, ולא רצתה להשגיח עוד על סימנים כלל, עד שיביאו לה הכתב, כי גם על הראשון סברה שזהו בודאי, וכן על השני וכו', על כן לא רצתה וכו', כנ"ל, כי רק על ידי הכתב יכולים להכיר פנימיות האדם ואת מהותו, כי על ידי הדיבור יכולים להטעות בני אדם מאד, ולדרוש להם כל מיני דרשות של דופי, ולא ידעו אנשים כלל במה הוא אוהו, אבל בכתב מתגלה פנימיות האדם ומהותו, ועל

ידי הכתב יכולים לדעת תיכף ומיד איפוא האדם אוהו, שזהו ענין הכתב של התורה הקדושה, שפנימיות אלקותו יתברך גנוזה שם, בבחינת "אנכי", שעליו אמרו חכמינו הקדושים (שבת ק"ה). שהוא נוטריקון א'נא נ'פשי כ'תבית י'הבית, שפנימיות השכינה מתגלה מתוך התורה (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' קע"ג), ולכן מאחר שהיה כמה אנשים שאמרו לפניה השיר שלהם בדיבור ובעל פה, וגילו כיסופם ורצונם שרוצים לקחת את השכינה, היא לא רצתה להשגיח רק על זה שיביא לה את הכתב שלה, היינו פנימיות התורה, הכתובה בכתב ידה, שאז תדעה שזה החתן שלה באמת, והשם יתברך יזכינו לעסוק בתורה הקדושה לשמה באמת, ונזכה לעלות ולהתדבק בהשכינה הקדושה, ולהכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת תולדות ה'תשס"ו

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעווין, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' כ"ג המדבר ממדת השמחה, ומביטול היגון ואנחה, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, בענין השמחה, על פי משל, שלפעמים כשבני אדם שמחים ומרקדים, אזי חוטפים איש אחד מבחויץ, שהוא בעצבות ומרה שחרה, ומכניסים אותו בעל כרחו לתוך מחול המרקדים, ומכריחים אותו בעל כרחו שיהיה שמח עמהם גם כן, כן יש בענין השמחה, כי כשאדם שמח, אזי המרה שחורה ויסורים נסתלקים מן הצד, אבל מעלה יתירה להתאמץ לרדוף אחר המרה שחרה דווקא, להכניס אותה גם כן בתוך השמחה, באופן שהמרה שחורה בעצמה תתהפך לשמחה, שיהפוך המרה שחורה וכל היסורין לשמחה, בדרך הבא לתוך השמחה, שאז מגדל השמחה והחדוה מהפך כל הראגות והעצבות והמרה שחרה שלו לשמחה, נמצא שחופף המרה שחרה ומכניס אותה בעל כרחו לתוך השמחה, כמשל הנ"ל, וזה בחינת (ישעיה ל"ה): "ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה", שהיגון ואנחה בורחים ונסים מן השמחה, כי בעת השמחה דרך היגון ואנחה לעמוד מן הצד כנ"ל, אבל צריך

לרדוף אחריהם דייקא, ולהשיגם ולהגיעם, להכניס אותם דווקא לתוך השמחה כנ"ל, וזהו: "ששון ושמחה ישיגו וכו', שהששון ושמחה ישיגו ויתפסו את היגון ואנחה, שהם נסים ובורחים מן השמחה, להכניס אותם בעל כרחם לתוך השמחה כנ"ל, כי יש יגון ואנחה שהם הסטרא אחרא, שאינם רוצים להיות מרכבה אל הקדושה, ועל כן הם בורחים מן השמחה, על כן צריך להכריח אותם לתוך הקדושה, דהיינו השמחה בעל כרחם, כנ"ל, עד כאן לשון רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה מדת השמחה בא מן הדביקות בו יתברך, וכמו שכתוב (דברי הימים א' ט"ז) עוז וחדוה במקומו, כל מי שקרוב אל מקומו יתברך, ומרגיש אלקותו יתברך השוכנת סביבו תמיד, הוא בחדוה ובשמחה, כי הוא יתברך מקור השמחה, וכל הדבוק בו יתברך תמיד בשמחה, מה שאין כן כשנכנס באדם ישות וגאווה, הרי הוא רחוק ממקומו יתברך, כי עליו אומר הקדוש ברוך הוא, אין אני הוא יכולין לדור בעולם (פסוק ה.), ומחמת זה נכנס בו עצבות ומרה שחורה, ועיקר העבודה הוא לגלות אור השם יתברך בגילוי רב כזה, עד שהעצבות והמרה שחורה יתבטל לגמרי, כי מרוב גילוי שכינה, ומרוב שמחה, העצבות והמרה שחורה בורחת לגמרי, ולא רק שבורחת ומתבטלת, אלא שהשמחה רודפת אחריה ומהפכת גם אותה לשמחה, כי מרוב גילוי אלקות נתוודע לו, שגם העצבות ומרה שחורה שהיה לו, היתה רק מחמת הסתרת פני השם יתברך, אבל באמת גם בתוך ההסתרה גנוז אלקותו יתברך, ועכשיו שבא לידי שמחה אמיתית, נתוודע לו שאין שום מקור לעצבות ומרה שחורה כלל.

וזהו עוצם המעלה והחשיבות של מי שזוכה לשמחה אחרים, ולהפוך את היגון ואנחה שלהם לששון ולשמחה, כי זהו הצדקה והחסד הכי גדול שיכולים לעשות לבן אדם, יותר ממה שתתן לו כסף, לשמח ולבדח אותו, ולהוציא אותו מן העצבות והמרה שחורה, כי מי שנפל לתוך מרה שחורה וייאוש, ונכנס בו מחשבות של התאבדות רחמנא ליצלן, לא חשוב אצלו כלל כל הכסף והזהב שבעולם, ואין חייו נחשבים לכלום, וכשאהד בא ומשמח אותו, ומוציא אותו מן הדכאון שלו, הרי אין צדקה יותר גדול מזה, וכמו שכתוב (תהלים ל"ב) אשרי משכיל אל דל, ומפרש רביז"ל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ק"ו) אשרי מי שמאיר שכל ודעת בתוך הדל והעני שאין לו שכל, היינו שמחזק ומשמח אותו, ובכח מצוה זו לכד, האדם נעשה בן עולם הבא, וכמו שאמר אליהו לרבי ברוקא (תענית כ"ב) כששאל אותו, מי בשוק הזה בן עולם הבא, והראה לו הני תרי בדחני, היינו שני בדחנים שהיו משמחים בני אדם ועושים שלום

ביניהם, עיין שם, כי זהו המצוה הכי גדולה, ובוה מקיים "ונסו יגון ואנחה", היינו שרודף אחר היגון ואנחה ומהפכה לשמחה.

ולכן עיקר עבודת האדם להגיע אל שלימות השמחה בעבודת השם יתברך, ואל זה זוכה על ידי שמכיר השגחתו יתברך הפרטי פרטית בכל דבר שבעולם, ומגרש מעל עצמו כל מיני מחשבות של "כוחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה", כי מיד שאדם תולה הצלחתו במעשה ידי עצמו, אזי הוא נופל לעצבות ומרה שחורה, ואין לו שום חיות ושמחה מכל הכסף שלו, וכמו שכתוב (תהלים קמ"ו) **עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם, מתי יש עצבות מכסף וזהב? כשהוא מעשה ידי אדם, היינו כשאדם חושב שמעשה ידיו מרוויחים לו הכסף והזהב, ושוכח שהקדוש ברוך הוא הנותן לו כח לעשות חיל, ובלעדו יתברך לא היה לו שום דבר כלל, וכשאדם שוכח מזה, ונדמה לו שיש טבע מקרה ומזל, הרי זה בא מישות וגאווה, שעשה מעצמו ישות ומציאות, ודחה מעל עצמו את הקדוש ברוך הוא חס ושלום, ואזי בא כל התוכחה והיסורין רחמנא ליצלן, וכמו שכתוב (ויקרא כ"ז) ואם תלכו עמי קרי וגו', ושברתי את גאון עוזכם וגו', כי מיד שאדם הולך בקרי, היינו במקרה וטבע ומזל, אין זה רק מחמת הגאווה שיש בו, ולכן מדה כנגד מדה, ושברתי את גאון עוזכם וגו', שהקדוש ברוך הוא שובר גיאותו, וכן מצינו שעיקר התוכחה בא רק מחמת חסרון השמחה בעבודת השם יתברך, וכמו שכתוב (דברים כ"ח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, כי אילו היה שמחה בעבודת השם יתברך, ובקיום מצוותיו יתברך, זה היה שומר אותו מכל רע, והיה ממשיך על עצמו כל הברכות שבעולם, כי העצבות והמרה שחורה היו בורחים מעליו לגמרי, והששון והשמחה היו רודפים אחריהם עד שיתהפך גם כן לשמחה עצומה, ולכן אשרי מי שזוכה להיות בשמחה תמיד, ויודע היטיב שכל השפע בא לו רק מהקדוש ברוך הוא לבד, כי על ידי זה יהיה נשמר ממדת הישות והגאווה, ושכינתו יתברך ישרה אצלו תמיד, ויהיו נמשכים עליו כל הברכות ברוחניות ובגשמיות, אשרי לו ואשרי חלקו.**

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה כתיב (בראשית כ"ו), **ויאמר אבימלך אל יצחק, לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד, ואחר שהלך משם יצחק וחפר בארות המים, כתיב, ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה' וגו', ואזי חזר אליו אבימלך, ויאמרו ראו ראינו כי היה ה' עמך וגו', ויש להבין מהו הענין שמקודם שלח יצחק מעליו, ואחר כך חזר אצלו וכתר עמו ברית? אבל על פי דברי רבינו"ל הנ"ל מובן הענין מאד, כי הנה אבימלך הוא הבעל גאווה, הנקרא על שם "אבי-מלך", אני רוצה לימלך, ורוצה לקחת המלכות לעצמו, ולהפריד**

עצמו ממלכות הקדוש ברוך הוא (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' י'), ולכן בוודאי הוא רחוק ממדת השמחה מאד, כי מיד שמפריד עצמו מהקדוש ברוך הוא, שהוא מקור השמחה, נאחז בו העצבות והמרה שחורה, והנה יצחק נקרא על שם הצחוק והשמחה בעבודת השם יתברך, וכמו שכתוב (בראשית כ"א) צחוק עשה לי אלהים כל השומע יצחק לי, ולכן בודאי אין אבימלך יכול לסבול, כי אין האור החושך, הקדושה והטומאה, יכולים להתערב ביחד, ולכן, ויאמר אבימלך, הבעל גאווה, אל יצחק, הצדיק והבעל שמחה, לך מעמנו, כי איננו יכולים לסבול אותך כלל, כי הבעל גאווה רחוק משמחה בתכלית הריחוק, ועיקר שנאתו וקנאתו בו מחמת גודל הונו ועשירותו שיש לו בקדושה, שאינו נאחז בו עצבות ומרה שחורה, שזהו, כי עצמת ממנו מאד, היינו בעושר ובנכסים, וכמו שכתוב מקודם (פסוק י"ד) ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבודה רבה, ויקנאו אותו פלשתים, ופירש"י (פסוק י"ג) שהיו אומרים זבל פרדותיו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך, כי ההון והעשירות של הבעל גאווה אינו כלום, אדרבה מוסיף בו עצבות ומרה שחורה, בבחינת עצביהם כסף וזהב כנ"ל, ולכן הוא מקנא מאד בעשירות ובשמחה של יצחק, ואינו יכול לסבול אותו כלל, וכן מבואר כאן באור החיים הקדוש (פסוק כ"ז) ששנאה מחמת קנאה אינו בטילה עולמית, עיין שם, אבל יצחק לא התפעל מזה כלל, וילך משם יצחק ויחזן בנחל גרר וישב שם, והתחיל לעסוק בבארות המים, שהם ענין גילוי אלוקתו יתברך, והמשכת ביאורי התורה, שם בארץ פלישתים דייקא, ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה', היינו שגילה ופירסם שם אמתת מציאותו יתברך, ואז נתקיים אצלו ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה, שהשמחה נתרבה כל כך על ידי גילוי אלוקותו יתברך, עד שרדף אחר היגון ואנחה והפך אותם גם כן לשמחה, שזהו חזרת אבימלך אצלו, ובקשתו לכרות עמו ברית, וכמו שכתוב, ראו ראינו כי היה ה' עמך, ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינך ונכרתה בית עמך, כי מיד שנתגלה אור אלקותו יתברך, שהוא מקור השמחה, אזי גם היגון ואנחה מתהפכת לאור השמחה, ודו"ק, והשם יתברך יזכינו להגיע אל מדת השמחה באמת, ונזכה להמשיך על עצמינו כל מיני השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, עדי נזכה לראות בשמחתן ובישועתן של ישראל, בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

